

H. C. ANDERSEN

IVICA BUDALICA

Naslov originala:

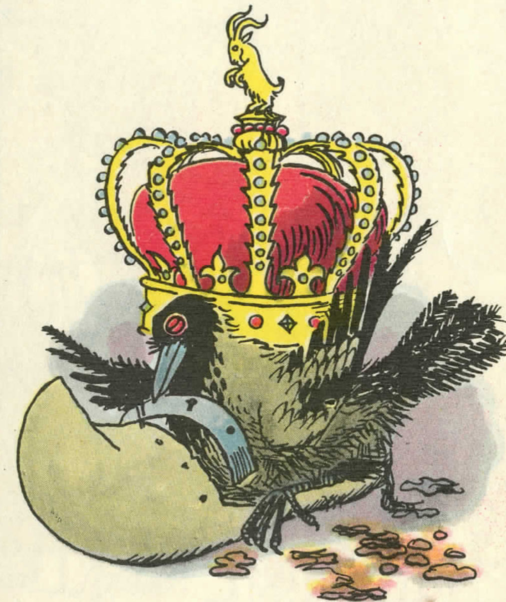
H. C. ANDERSEN

KLODS-HANS

ILUSTRIRAO GUSTAV HJORTLUND

H. C. ANDERSEN

IVICA BUDALICA

PROSVJETA
ZAGREB 1966

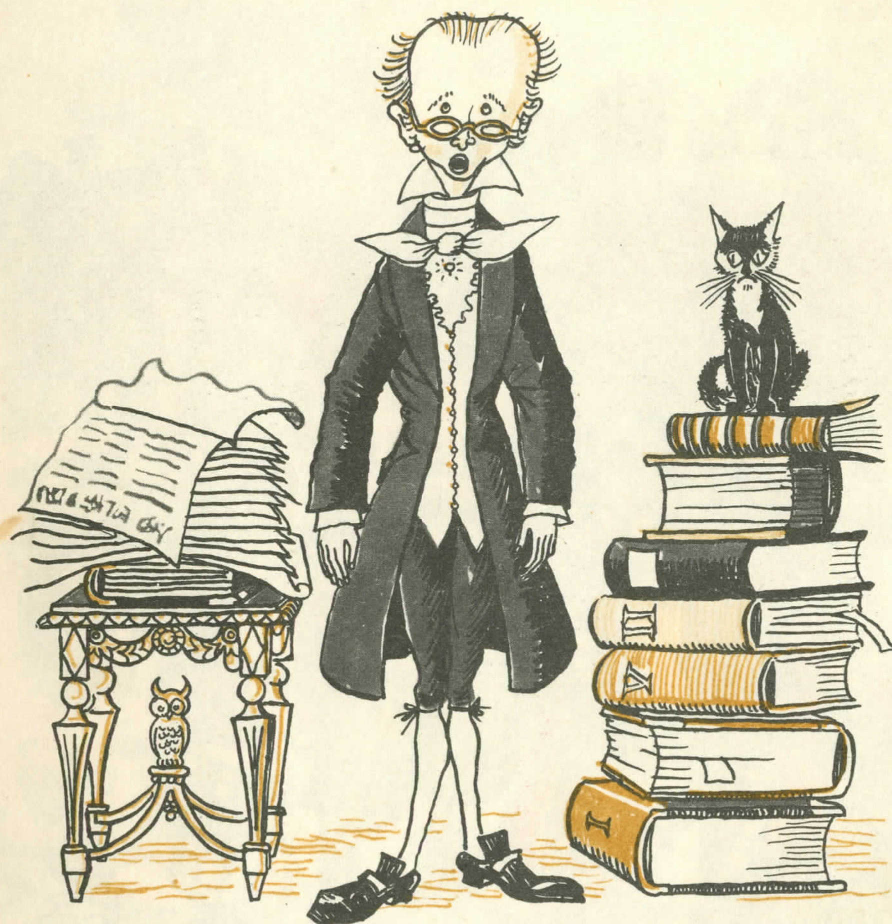

Negdje na selu bijaše jedno staro dobro, na kome je živio stari vlastelin sa dva sina. Oni su bili toliko pametni da bi i polovina od toga bilo dosta. I htjeli su da zaprose kraljevu kćer, a to su smjeli zato što je ona ob-

javila da će uzeti za muža onoga za koga nađe da zna najljepše s njome razgovarati.

Obojica su se spremala osam dana. To je bilo najduže vrijeme koje su imali pred sobom, ali je bilo dovoljno, jer su imali potrebna prethodna znanja.

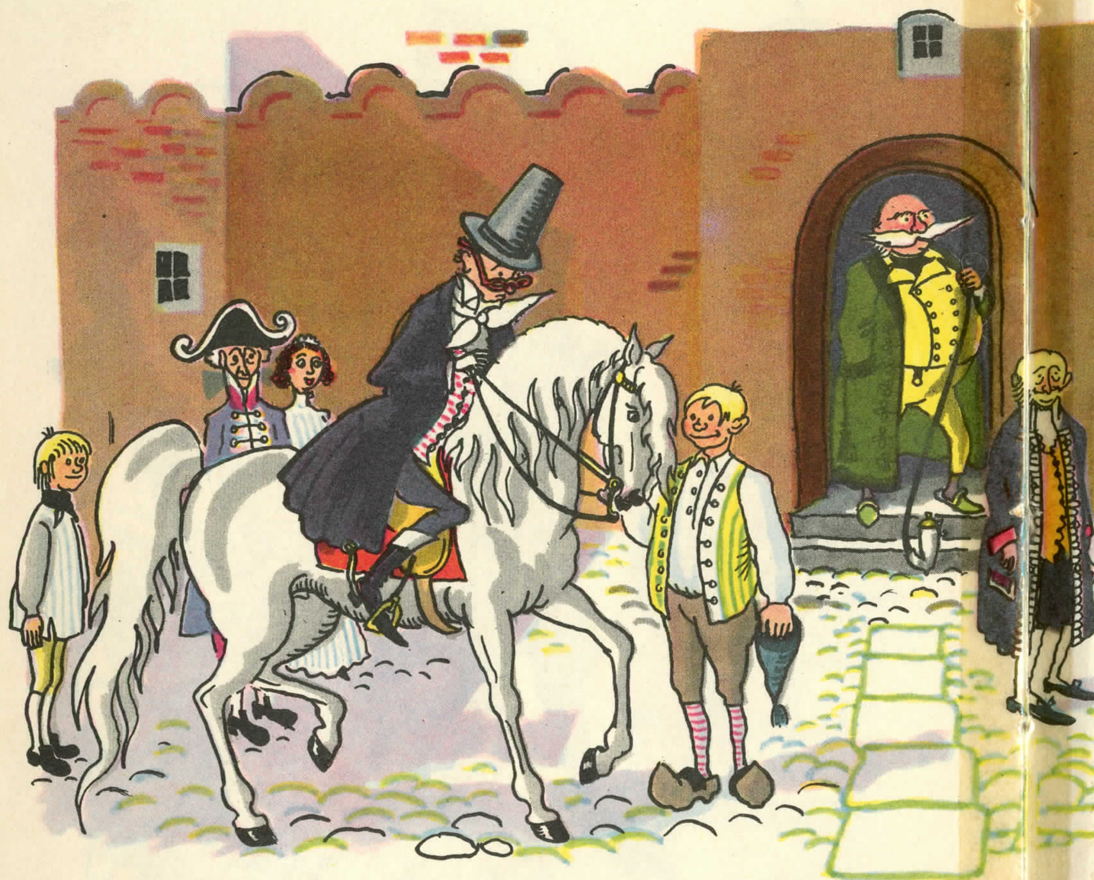

Jedan je znao napamet cio latinski leksikon i tri godišta gradskih novina — i od naprijed i od nazad.

Drugi je upoznao sve paragrafe cehovskih zakona i sve ono što treba da zna cehovski starješina, pa je zato mislio da može razgovarati o državnim poslovima. Osim toga, znao je vesti trake, jer je imao vješte prste.

»Dobit ću kraljevu kćer!« — govorila su obojica, i otac im dade svakom po jednog lijepog konja. Onaj koji je znao leksikon i novine dobi vranca, a onaj koji je znao cehovske zakone i znao da veze dobi bijelca. Zatim namazaše usta ribljim uljem da im budu gipkija. Sva posluga se okupila dolje u dvorištu da vidi kad se popnu na konje.

Uto dođe i treći brat, jer ih je bilo trojica, ali trećeg nitko nije uzimao u obzir kao brata, jer nije bio tako učen kao ona druga dvojica, pa su ga zato zvali Ivica budalica.

— Kamo ćete vas dvojica, kad ste obukli tako svečane haljine? — zapita on.

— Na dvor da razgovaramo s kraljevom kćerkom. Zar nisi čuo šta je doboš objavio po cijeloj zemlji? — i oni mu sve ispričaše.

— Bome, moram i ja s vama! — reče Ivica budalica. Braća mu se nasmijaše i odjahaše.

— Oče, daj mi konja! — viknu Ivica budalica. —

I ja sam dobio volju da se ženim. Ako me uzme, uzet će me, a ako ona mene ne uzme, uzet ću ja nju.

— Šta lupaš koješta! — reče otac. — Tebi ne dam konja!

— Kad ne mogu da dobijem konja — reče Ivica budalica — uzet ću jarca, jer je on moj, a može me dobro nositi.

Tako on uzjaha na jarca, zabode mu pete u slabine i odjuri drumom.

Fiju-u-u-u-u-u! Kako se jurilo!

— Evo me, dolazim! — uzviknuo je Ivica budalica, pa zatim zapjevao da je sve naokolo odjekivalo.

A braća su mirno jahala dalje. Oni nisu progovarali ni riječi, jer su morali razmišljati o svemu onom što treba da im padne na pamet da kažu.

— Ijuju-u-u-u-u! — vikao je Ivica budalica — evo me! Gledajte šta sam našao na cesti! — I on im pokaza mrtvu vranu, koju bješe našao.

— Budalo — rekoše mu braća — šta ćeš s njom?

— Poklonit ću je kraljevoj kćeri!

— E, pa učini tako! — rekoše, nasmijaše mu se i odjahaše dalje.

— Ijuju-u-u-u-u! Evo me! Gledajte sta sam sad našao, to se ne može naći svakog dana na cesti.

Braća se opet okrenuše da vide šta je.

— Budalo! — rekoše. — To je stara cokula, kojoj je otpao gornji dio. Treba li i to da dobije kraljeva kći?

— Dabome da treba! — reče budalica, a braća se nasmijaše i odjahaše daleko naprijed.

— Heeej! Heeej! Evo me! — vikao je ponovo Ivica budalica. — Sve je gore i gore. To je divno!

— A šta si sad našao? — zapitaše braća.

— O — reče Ivica budalica — to nije vrijedno ni spomena! Što će se kraljeva kći radovati!

— Fuj! — rekoše braća — pa to su jarčevi brabonjci!

— Tako je — odvrati Ivica budalica — i to njabolje vrste, čovjek ne može ni da ih drži! — pa napuni njima džepove.

Ali su braća jahala što su brže mogla, pa ga prestigoše za čitav sat. Stigoše pred gradska vrata, gdje su prosci dobivali brojeve, redom kako su dolazili. Stavljani

su po šestorica u red i to tako gusto da nisu mogli maknuti ni rukom ni nogom, što je bilo dobro, jer bi inače po-

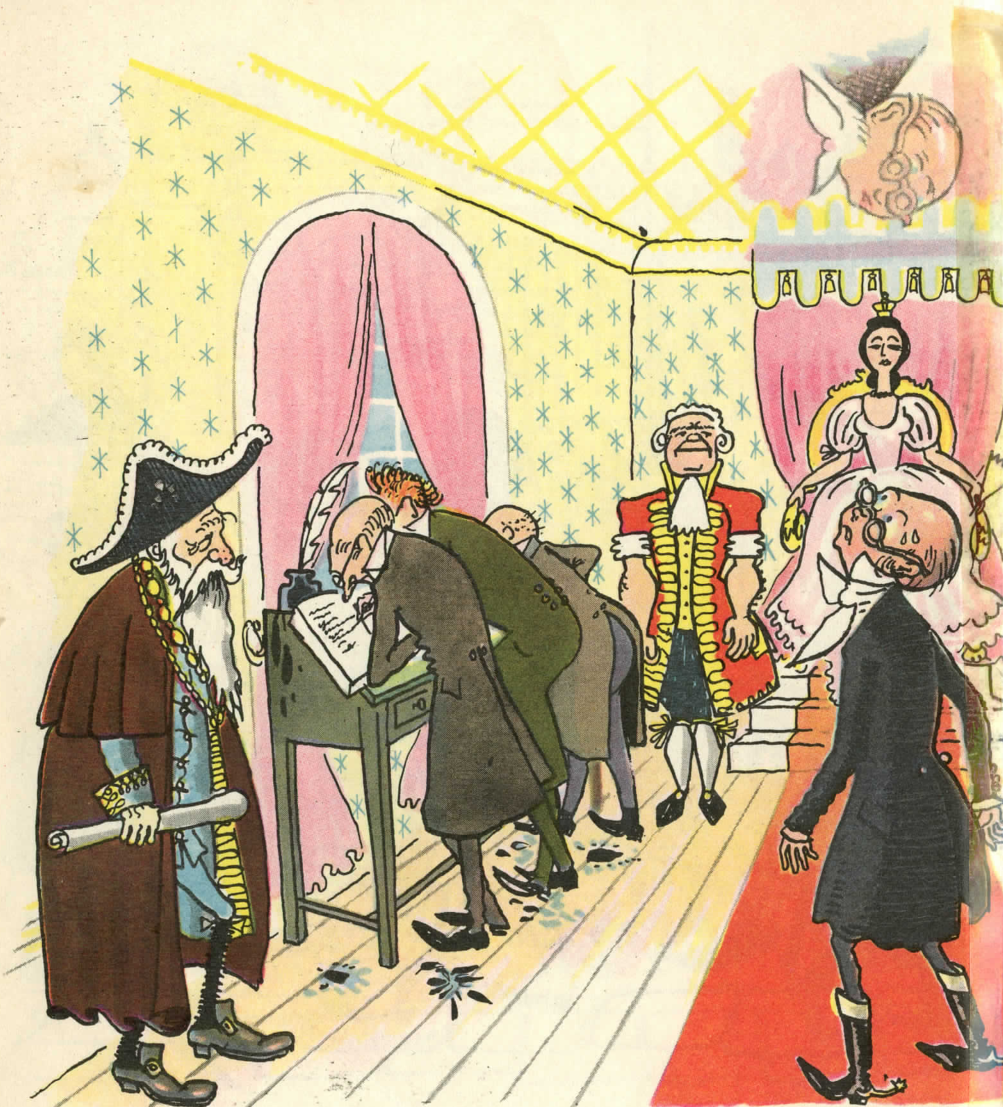
derali jedan drugom odijela, jer su stajali jedan pred drugim.

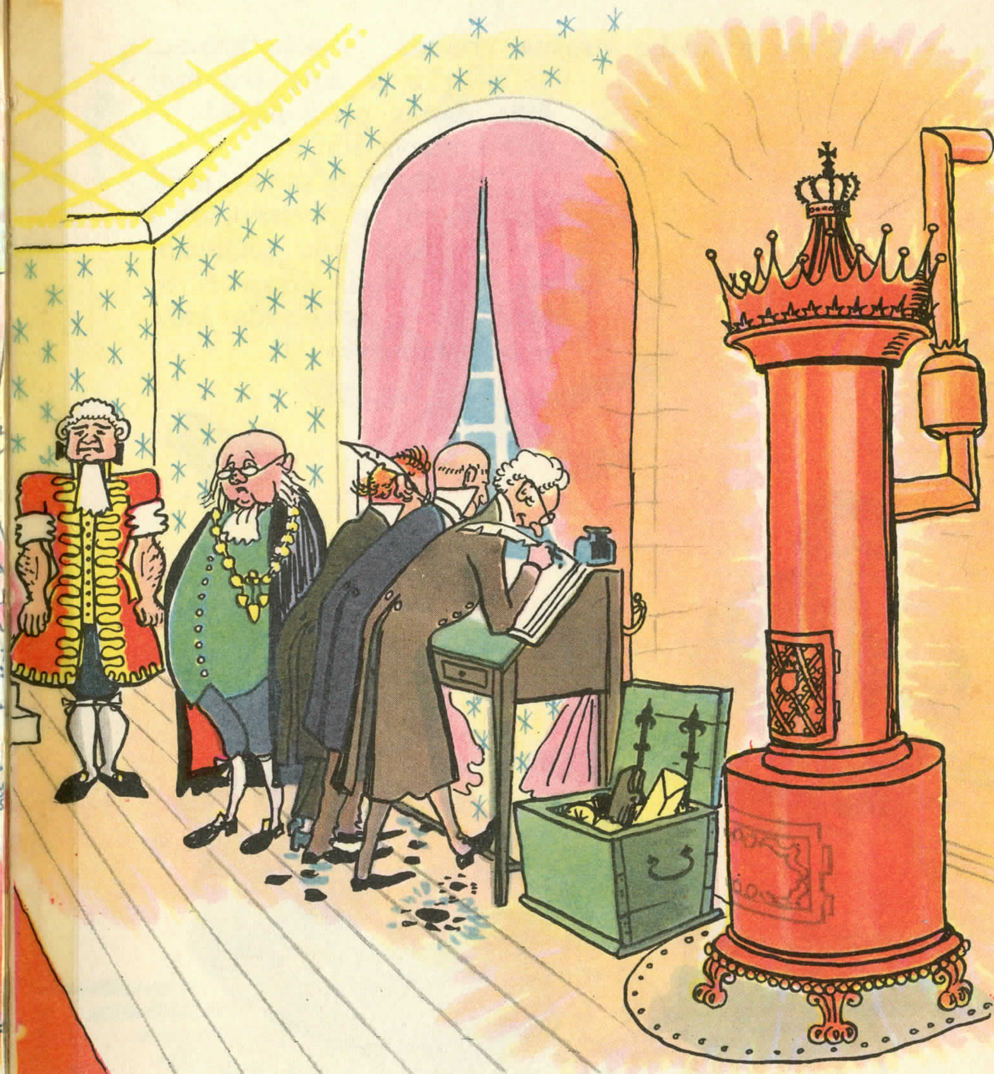

Svi ostali stanovnici te zemlje tiskali su se oko dvorca, sve gore tamo do prozora, da vide kako kraljeva kći prima prosce, a svaki od njih, kad bi ušao u sobu, gubio je moć govora.

— Ne valja! — govorila je princeza. — Dalje!

Sad dođe na red onaj brat koji je znao latinski leksikon, ali ga on bješe sasvim zaboravio dok je stajao u redu. Pod je škripao, a strop bio sav od ogledala, tako da

je samog sebe vidio na glavi, a kod svakog prozora stajala su po tri pisara i po jedan starješina: Svi oni zapisivali su sve što se ovdje govorilo. To je odmah dolazilo u novine i

prodavalo se za jedan novčić po uglovima. To je bilo strašno. Povrh toga je i velika peć bila tako naložena da se sva zažarila.

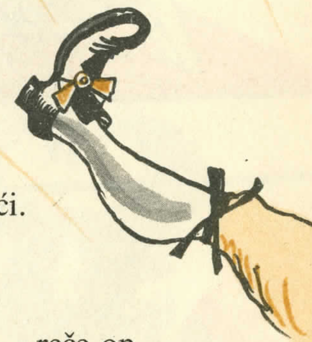
— Kako je ovdje strašna vrućina — reče prosac.

— To je zato što moj otac danas peče piliće! — reče kraljeva kći.

Beee! On je stajao, jezik kao da mu se zavezao, ovakav odgovor nije očekivao, nije mogao da izgovori ni riječ, jer je mislio da kaže nešto zanimljivo.

— Ne valja! — reče kraljeva kći.

— Dalje! — i on je morao da ode.

Zatim dođe drugi brat.

— Ovdje je strahovita vrućina! — reče on.

— Da, danas pečemo piliće! — reče kraljeva kći.

— Šta izvo... šta? — reče on, a svi pisari zapisaše: *Šta izvo... šta?*

— Ne valja! — reče kraljeva kći. — Dalje!

Sad uđe Ivica budalica, ujaha na jarcu ravno u sobu.

— Kako je ovdje grozna vrućina! — reče on.

— To je zato što pečem piliće! — reče kraljeva kći.

— Divno! — reče Ivica budalica. — Da li bih i ja mogao da ispečem jednu vranu?

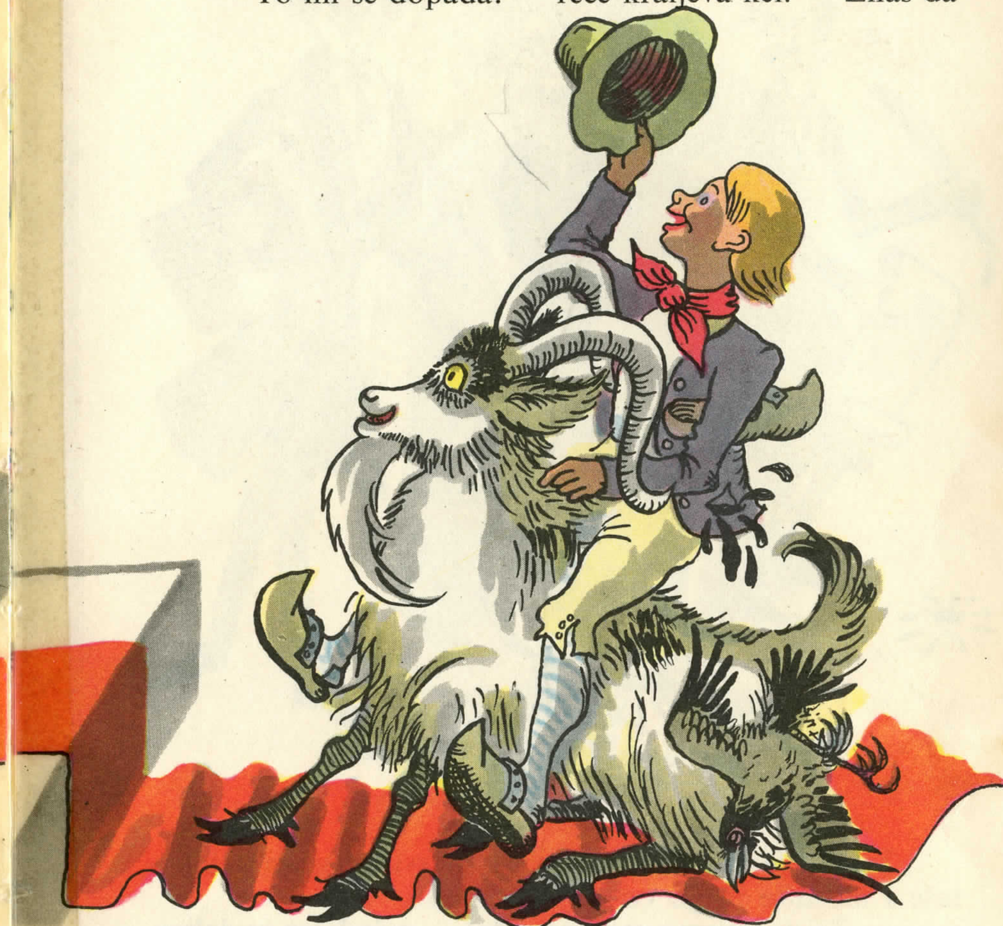
— Možete, drage volje — reče kraljeva kći — ali imate li nešto u čemu ćete je peći, jer ja nemam ovdje ni lonca ni tave.

— Naravno da imam! — odvrati Ivica budalica. — Evo divnog suda za kuhanje! — i on izvadi staru cokulu pa stavi vranu u nju.

— E, to je dosta za cio ručak! — reče kraljeva kći. — Ali odakle ćemo nabaviti umak?

— Evo ga u džepu! — reče Ivica budalica. — Imam ga toliko da mogu i da poklanjam! — i on izvadi malo brabonjaka iz džepa.

— To mi se dopada! — reče kraljeva kći. — Znaš da

odgovaraš, a znaš i da govoriš. Tebe ću uzeti za muža. Ali znaš li da će svaka riječ koju kažemo i koju smo kazali biti zapisana i da će sutra izići u novinama. Vidiš li da kod svakog prozora stoje tri pisara i po jedan starješina, a on je najgori, jer ne čuje dobro!

To mu je rekla da ga uplaši. A svi se pisari zakikotaše i načiniše mrlju od tinte na podu.

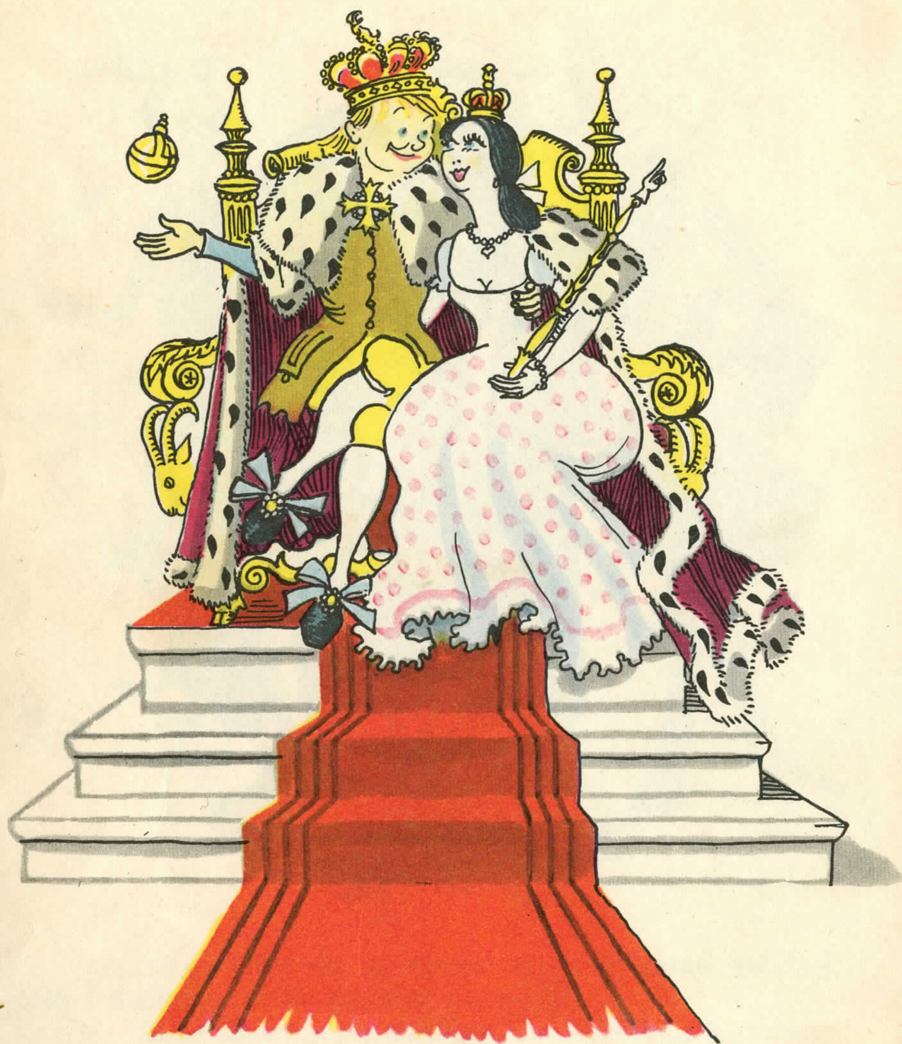
— To su sigurno ova gospoda! — reče Ivica budalica. — Onda moram dati starješini najbolje što imam!

I on izvrnu sve džepove, pa mu baci brabonjke u lice.

— Dobro si uradio! — reče kraljeva kći. — To ja ne bih mogla da učinim, ali ću naučiti.

I tako Ivica budalica postade kralj, dobi ženu i krunu i sjede na prijesto. To smo pročitali u starješininim novinama, a na njih se čovjek baš ne bi mogao sasvim osloniti.

Ako jednom budete putovali u Dansku, nemojte zaboraviti da posjetite gradić Odense na otoku Finen. Tamo potražite Andersenovu ulicu i u njoj rodnu kuću velikog danskog pisca Hansa Christiana Andersena. Vidjet ćete: ta ulica ostala je i do danas ista kakva je bila prije više od sto pedeset godina, kada se postolaru Hansu Andersenu i njegovoj ženi pralji Ani Mariji, 2. travnja 1805. godine, rodio prvi sin — Hans Christian. Poslije očeve smrti, četrnaestogodišnji dječak ostavio je gradić Odense i otišao u Kopenhagen, glavni grad Danske. Usred tog velikog i njemu stranog grada, sa samo deset talira u džepu, taj dječak postao je najprije glumac!

Ali to siromašno proletersko dijete bilo je svjesno svojih stvaralačkih moći, probijalo se kroz život, gladovalo, doživljavalo poniženja i — počelo da piše. Njegove pjesme, drame, komedije, satire, humoreske, pripovijetke, putopisi i romani izražavali su duboko poznavanje nepravdi koje je vidio svuda oko sebe i koje je sam doživljavao.

Godine 1835. izišao je prvi svezak Andersenovih bajki, slijedeće godine drugi, ali je tek treći pobudio pažnju kritike, u vrijeme kad su neke od njih već postale prava svojina naroda. Do kraja života (umro je 4. travnja 1875) Andersen je bio poznat kao najveći danski pripovjedač, ali su od mnogobrojnih njegovih književnih radova ostale žive samo bajke. Više od stotinu godina one se prevode na sve jezike svijeta, dramatiziraju se, filmuju i prerađuju u libreta za balete. Andersenovom nagradom svake godine nagrađuje se najbolja knjiga za omladinu u cijelom svijetu.

Andersenov muzej u Odenseu prikuplja sva izdanja Andersenovih djela, pa ćete jednog dana, kad budete putovali u Dansku i navratili na otok Finen, pronaći u biblioteci tog muzeja ovu istu knjigu koja sad krasi vašu biblioteku.

Hans Christian Andersen: I V I C A B U D A L I C A. — Sa danskog prevela Vera Jugović. Redaktor: Vladimir Brodnjak. Korektor Ivanka Horvat. — Zajedničko izdanje: PROSVJETA, Zagreb, MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana i VUK KARADŽIĆ, Beograd. — Štampa: Štamparski zavod »Ognjen Prica« Zagreb — 1966.